UTREDNING

Slöjdutveckling

framtida uppdrag, roll och hemvist

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum 2026-10-07
Gäller 2026
Ärendenr RS 2026/720

Slöjdutveckling

Innehåll

1. Bakgrund 2

2. Process och rapport 2

3. Beslutsunderlag 3

3.1 Roll och uppdrag 3

3.1.1 Behov rollbeskrivning, omfattning, område 3

3.2 Hemvist 4

3.2.1 Behov hemvist 4

3.3 Förslag 5

3.4 Övrigt 5

4 Bilagor 6

Foto: Anso Norling

Region Gotland
Besöksadress Visborgsallén 19
Postadress SE-621 81 Visby
Telefon +46 (0)498 26 90 00
E-post regiongotland@gotland.se
Org nr 212000-0803
Webbplats www.gotland.se

1. Bakgrund

Efter en utredning 2019 (RS 2019/1421) skrevs ett mål i *Kulturplan 2021-2024* om att se över konsulenternas organisering och 2021 påbörjades det arbetet.

Målen med omorganiseringen var att:

- Uppnå högre effektivitet, bredare utbud och stärkt infrastruktur för samtliga områden.
- Stärka och tydliggöra gränsöverskridande samverkan, ökat utbyte mellan utvecklare.
- Skapa långsiktig hållbarhet för mötet med och förbättra förutsättningarna för fria professionella kulturskapare.
- Möjliggöra bättre måluppfyllelse i kulturplanen och handlingsplanen.

2022 förändrades kulturutvecklarnas organisation och en ny rollbeskrivning utformades. Förvaltningen fick då i uppdrag att följa upp förändringen. Under våren 2026 presenterades därför en rapport och i samband med detta togs beslutet att flytta konstutvecklingsuppdraget från Gotlands Museum till resurscentret Konst och form på Gotland. Från och med 1 september har resurscentret därmed förstärkts med en halvtid bild- och formutvecklare.

I rapporten sågs ett behov att vidare utreda uppdraget gällande slöjd- och formutveckling för att återkomma med förslag till politiskt beslut. Kultur- och fritidsavdelningen inom regionstyrelseförvaltningen har därför i samarbete med Gotlands Museum analyserat slöjdområdets utvecklingsbehov, slöjd- och formutvecklarens uppdrag och framtida hemvist.

2. Process och rapport

Arbetet har genomförts under gemensam ledning av Gotlands Museum och kultur- och fritidsavdelningen under sommaren. En extern konsult anlitades för arbetet med att kartlägga nuläge och föra dialog med området för att identifiera behov. Processen resulterade i rapporten *Slöjdöversyn* (se bilaga). I rapporten beskrivs processen mer detaljerat. Där framgår också vilka som har deltagit och resultatet av dialogerna.

Rapporten avslutas med ett antal rekommendationer:

- Ändra tjänsten från slöjd- och formutvecklare till enbart slöjdutvecklare.
- Behåll uppdragsbeskrivningen för slöjdutvecklare enligt nuvarande skrivning.
- Gör om två halvtidstjänster för slöjdutveckling till en heltidstjänst.
- Till slöjdutvecklartjänsten ska rekryteras en person som har god kännedom om slöjdområdets olika delar och dess aktörer och som även är nätverkande strateg.
- Slöjdutvecklaren ska stötta befintliga och nya aktörer i deras verksamhet och utveckling, medan aktörerna gör verksamhet som når en allmänhet.
- Undersök möjligheten till regionalt produktionsstöd för slöjdare.
- Region Gotland bör fortsätta att beskriva slöjd som ett infrastrukturellt svagt område som i enlighet med kulturplanen mål 1 har behov av att stärkas.
- Se över de behov som uttryckts av aktörer i denna översyn och hur dessa kan tillgodoses av Region Gotland eller i samverkan andra aktörer.

Utifrån rapportens rekommendationer föreslås i detta dokument förändringar i slöjd- och formutvecklaruppdragets uppdrag och hemvist.

3. Beslutsunderlag

Utredningsarbetet har gällt tre delar: slöjd- och formutvecklarutvecklarens framtida roll, dess uppdrag och hemvist.

3.1 Roll och uppdrag

I dagsläget är uppdraget uppdelat på två halvtidstjänster som slöjd- och formutvecklare. Rollen har förändrats till att bli mer strategisk och främjande.

Formuppdraget är sedan 2026-09-01 inkluderat i den nya rollen bild- och formutvecklare. Tjänsten är placerad i resurscentret Konst och form på Gotland, som har uppdraget att främja bild, form, slöjd och gestaltad livsmiljö. Inom denna institution kan formbegreppet omhändertas och stärkas.

Slöjdområdet är brett eftersom det rör sig gränslandet mellan tradition, civilsamhälle och amatörverksamhet samt fria professionella kulturskapare och KKB (kulturella och kreativa branscher). På Gotland beskriver områdets aktörer enligt rapporten också att de rör sig mellan slöjd, konsthantverk och form. Ibland går man till ena utvecklaren, ibland den andra. Utövarna ser det som en fördel att de själva får göra den gränsdragningen men att det också är viktigt att det är nära till de olika rollerna.

Inom slöjd- och formuppdraget ryms idag också arbetet med SPOK (Samtida produktion och konsumtion). Det är en nationell plattform för produktion som syftar till att samla och sprida kunskap om lokala tillverkningsmöjligheter, från slöjd till industri. Gotland gick med 2022 och finansieringen kommer från slöjdutvecklarens områdesspecifika medel. Under 2026, när tjänsten som slöjd- och formutvecklare har varit delvis vakant, har Tillväxt Gotland fått uppdraget att förvalta och utveckla SPOK-nätverket på Gotland. Uppdraget har finansierats med medel från vakansen. SPOK Gotland är fortfarande under uppbyggnad. Hittills är 17 företag listade på webbsidan, men den senaste nätverksträffen lockade 37 företagare och organisationer. Under året har styrgruppen för SPOK fått en omstart och inriktningen har varit att öka affärsmässigheten i nätverket.

3.1.1 Behov rollbeskrivning, omfattning, område

Den befintliga rollbeskrivningen av uppdraget som utvecklare samstämmer med det som området efterfrågar. Aktörerna efterfrågar den strategiska och administrativa inriktningen där utvecklaren ska ge stöd, inte bedriva verksamhet riktad mot allmänheten. Regionstyrelseförvaltningen ser därför inget behov av att ändra rollbeskrivningen.

I rapporten föreslås att de två halvtiderna ska slås samman till en heltid, vilket går i linje med Region Gotlands heltidsnorm och ger bättre förutsättningar att möta risker kring jäv och bisyssla.

Enligt rapporten är behovet en renodlad slöjdutvecklare. Området heter hemslöjd i den statliga förordningen och en renodling innebär en ökad tydlighet samt en resursförstärkning till slöjdområdet.

Som utvecklingsområden för slöjdutvecklarrollen ses stöd till idéutveckling, ökad dialog, stöd till kompetensutveckling och samarbeten samt inriktning mot slöjd med barn och

unga. Det finns stora utvecklingsmöjligheter inom arbetet med SPOK. Några frågor som behöver diskuteras framåt är kopplingen till näringsliv och tillväxt samt hur slöjdområdet inkluderas i Region Gotlands handlingsplan för kulturella och kreativa branscher.

3.2 Hemvist

Två huvudsakliga placeringar av slöjdutvecklarrollen har diskuterats under denna process: Gotlands Museum och Konst och form på Gotland. Båda har för- och nackdelar och båda är goda kandidater för att bära uppdraget. Gotlands Museum har ansvarat för slöjdutvecklaruppdraget länge. Det har fungerat mycket bra, särskilt ur en bevarandeaspekt med närheten till samlingarna och museet önskar ha kvar uppdraget. Samtidigt är resurscentret Konst och form på Gotland en främjandeorganisation under utveckling med kapacitet att stärka infrastrukturen för bild, form, slöjd och gestaltad livsmiljö och att agera områdesöverskridande.

I Kulturrådets översikt av främjandeuppdraget (2026) framgår att rollen som konsulent eller utvecklare ofta får olika tyngdpunkt ifall rollen har sin hemvist i en främjande eller producerande verksamhet. I en främjande verksamhet tenderar fokus att bli mer utåtriktat, medan det i en producerande verksamhet lätt blir en del av institutionens egen verksamhet. I många regioner pågår ett förändringsarbete för konsulent- eller utvecklaruppdragen och tendensen är att fler regioner samlar tjänsterna i egen förvaltning.

I processen med att förändra utvecklarorganisationen har steget från producerande till strategisk roll varit central. Gotlands museum har arbetat med omställningen under utvecklarorganisationens förändringsprocess och på många sätt vitaliserat uppdraget. Bland annat har museet bidragit till utveckling av gemensamma arbetssätt och erbjudit en digital plattform för samverkan. Några skillnader i utvecklarnas arbetssätt kvarstår dock fortfarande, exempelvis när det gäller tolkning av Region Gotlands jävsregler, deltagande i gemensamma aktiviteter samt viss otydlighet kring kravställning i förhållande till arbetstid.

3.2.1 Behov hemvist

Utvecklaruppdragen är utåtriktade roller, vilket stärker behovet av en oberoende huvudman och möjligheter att jobba med hela områdets alla aktörer. Området framför enligt rapporten önskemål om ökat fokus på utåtriktad dialog, utveckling och stöd till genomförande slöjdaktörer, vilket också behöver beaktas.

Andra behov som lyfts i rapporten är utvecklingen av den professionella delen av slöjdområdet, med SPOK, stöd till fria professionella kulturskapare och arbete med KKB. En närmre koppling till näringslivs- och tillväxtfrågor är därför aktuell.

Det finns också behov av att säkerställa organisatorisk redundans, kollegial närhet och långsiktig hållbarhet. Det handlar om närhet och praktiska frågor, möjligheten att dela arbetsmetoder och möjligheten att täcka upp för någon som är frånvarande. Att beakta är också jämlikhetsaspekten för utvecklaruppdragen så att främjanderollerna kan ge ett likvärdigt strategiskt stöd för utveckling på alla områden.

Konst och form på Gotland utvecklar fortfarande sin verksamhet och har kapacitet att främja nya samarbeten mellan aktörer och konstområden. Ett uppdrag kring slöjdutveckling ger organisationen områdesansvar för slöjden, vilket stärker Konst och form som institution men också dess profil som hub för främjande. Inom resurscentret

ökar möjligheten för aktörerna att få stöd för sin rörlighet mellan områden och områdesöverskridande mellan bild, form, slöjd. Där ges även insyn i processer kring gestaltad livsmiljö och tillgång till både lokaler och nya kommunikationskanaler. Inom Konst och form kan SPOK-uppdraget omhändertas och förhoppningsvis breddas och nå aktörer inom fler områden.

Konst och forms fysiska närhet till slöjdlokalen Hantverket och ungkulturverksamheten Revet kan även innebära nya samarbeten samt en utvecklad barn- och ungaverksamhet. Anställning inom Region Gotland ger också ökade möjligheter att representera slöjdområdet i arbetet med stödgivningen samt förvaltningsöverskridande samarbeten, som exempelvis slöjd och hälsa.

Placeringen på Gotlands museum stärker kopplingen till kulturarvsområdet, bland annat genom närheten till kulturarvsutvecklaren och museets samlingar. Slöjd och kulturarv har flera beröringspunkter, vilket gör att utvecklarna kan samverka och vid behov täcka upp för varandra. Gotlands Museum förenar slöjdutvecklingen med samlingar, kulturarv, ämneskunskap och pedagogik. Museet är också en aktiv publik plats som ger goda kontaktytor och möjligheter.

Regionstyrelseförvaltningen har övervägt de två alternativen och landat i att fler behov tillgodoses genom att slöjdutvecklaren placeras inom Konst och form på Gotland. Resonemanget lyftes med Gotlands Museums företrädare under ett möte 2026-10-02, varpå museet gavs möjlighet att lämna en skriftlig inlaga till detta ärende (bifogas).

3.3 Förslag

Utifrån ovanstående föreslår regionstyrelseförvaltningen att:

- Uppdraget omformuleras till slöjdutvecklare och omfattar heltid.
- Att uppdrag och medel fördelas till Konst och form på Gotland från och med 2027.

3.4 Övrigt

Rapportens övriga rekommendationer tas vidare i andra processer enligt nedan.

Rekommendation	Tas vidare
Produktionsstöd för slöjdare.	Har sökts inom nuvarande budgetprocess: 200 tkr till varje kulturområde.
Fortsatt betrakta slöjd som ett infrastrukturellt svagt område.	Bärs vidare inom arbetet med Kulturplan 2025-2028.
Rekrytering av en person som har god kännedom om slöjdområdet, dess aktörer och är nätverkande strateg.	Bör inkluderas i rekryteringsprocessen då slöjdutvecklartjänsten utlyses.

4 Bilagor

- Bilaga 1: Slöjdöversyn
- Bilaga 2: Skrivelse från Gotlands Museum